

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!Karkêren hemû
welatan vekbin!

İŞÇİNİN SESİ

Devrim ve
sosyalizm için
örgüt seferberliği!Yıl:10, Sayı:228
14 Mart 1983

ÇEK - AL

Kıbrıs Türk-Türkiye burjuvazileri arasında çelişkiler kızışırken, aynı zamanda Kuzey Kıbrıs'ta Türkiye sömürgeciliğine karşı tepkinin yükselmesi tehlikeli yönler taşımaktadır. Meydan burjuvaziye boş bırakılırsa, sömürgeciliğe karşı tepkiler proletarya enternasyonalizminin ışığını görmezse, bu tepkiler işçileri bölücü, burjuvaziye yarayan sonuçlara ulaşmaktadır.

Kıbrıs'ta işgalin etkileri ve sömürgecilik şım ye karşı tepkiler

Yıldırım Gıneli

Kıbrıs Sorunu kitabının yayınlanmasının üzerinden yaklaşık üç yıl geçti. Öteki birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da, yaşam *İşçinin Sesi*'nin görüşlerini doğruladı.

Bu yazıda, önce işgalin Kıbrıs üzerindeki ekonomik etkilerini ele alacağız. İşgal öncesi ekonomik duruma, karşılaştırma için gerektiği ölçüde değineceğiz. İşgalin Kıbrıs Rum toplumu üzerindeki ekonomik etkileri hakkında ayrıntılı bilgileri kitabın genişletilmiş basımına bıraktık. Burada daha çok Kuzey Kıbrıs'a ağırlık vereceğiz.

Bundan sonra, Kıbrıs'ta ulusal soruna ilişkin tutumlara kısaca değinip, asıl olarak, Kıbrıs Türk toplumunda sömürgeleşmeye karşı yükselen tepkileri aktarmaya çalışacağız. Göreceğiz ki Kuzey Kıbrıs'ta Türkiye'den ayrı bir uluslaşma süreci ilerlemektedir ve Kıbrıs Türk burjuvazisiyle Türkiye arasında da yoğun çelişkiler vardır.

Burjuvular arasında yürüyen çıkar kavgasında, komünistlerin görevi, "çelişkilerden yararlanmak" adına bir tarafı savunmak değildir. Komünistlerin görevi sınıf düşmanını çelişkileriyle birlikte, daha iyi sergilemek ve işçi sınıfının, emekçilerin gerçek çıkarının burjuvaziyi devrimle yıkmak olduğunu göstermektir. Biz de bu görevimizi yerine getirmeye çalışacağız.

İşgalin etkileri

Kıbrıs'ta kapitalist gelişme 1950'lerde ivme kazanmaya başladı. Bu temelde, sömürgeciliğe karşı savaş da aynı yıllarda yükseldi. Bağımsızlıktan sonra Kıbrıs'ta çok hızlı bir kapitalist gelişme görüyoruz. Ayrıca, toplumsal olarak, kültür, eğitim, kentleşme vb. açılardan,

Türkiye'den daha ileri bir genel düzeye ulaşılmış olduğunu görüyoruz.

İşgal Rum toplumuna büyük bir yıkım getirdi. Birçok doğal zenginlik işgal bölgesinde kaldı. Turizm, inşaat ve endüstri büyük zarar gördü. Tarıma elverişli alanların önemli bir bölümü işgal bölgesinde kaldı. İşgalin ardından Güney'e göçe zorlanan yaklaşık 200.000 kişinin evleri vb. Kuzey'de kaldı. Bunların arkada bıraktıkları ev malzemeleri ise düpedüz yağmalandı.

Resmi Rum verilerinden kısaca özetlersek, adanın yüzde 40'ı, tarımsal alanların yüzde 70'i, turizm altyapısının yüzde 80'i, madenlerin büyük bölümü, 3 liman, 1 havaalanı işgal bölgesinde kaldı. (*Cyprus Report On, The Attila "Peacemakers" July 20-October 1, 1974. Information Office, Nicosia-Cyprus, s.96*)

Çok ilginçtir ki, bütün bu yıkıntı, verimlilik artışı yönünde itici bir etki

yaptı. Güney Kıbrıs, yapım endüstrisinde, Kıbrıs bütünündeki 1973 üretim düzeyini 1977'de yakaladı ve geçti. Elektrik, gaz ve su üretiminde, 1973 düzeyini 1979'da yakaladı ve geçti. (*Republic of Cyprus, Industrial Production Survey*, 1980, No:18, Statistics and Research Dept., Ministry of Finance, s.60, 61, 67)

Tarımda, 1973'de çalışan nüfusun yarısı kadar bir nüfus, 1979'da, 1973'den daha fazla katma değer üretmeye başladı. Yapım endüstrisinde, 1973'de çalışan nüfus kadar bir nüfus, 1979'da, 1973'den yüzde 20 daha fazla katma değer üretiyordu. İnşaat sektöründe, 1973'de çalışan nüfustan yüzde 40 kadar daha az bir nüfus, 1979'da, 1973'den yüzde 10 daha fazla katma değer üretiyordu. (*Analysis of Wholesale and Retail Trade*, 1979, Statistics and Research Dept., Ministry of Finance, s.3)

Yani işgal, Rum kesimine büyük bir yıkım getirdi ama bu yıkım, ayıklayıcı, verimliliği artırıcı bir etki yaptı. Güney Kıbrıs, işgalden kısa bir süre sonra, birçok alanda, bütün Kıbrıs'ın işgal öncesi düzeyini geçti. Daha hâlâ, işgalin neden olduğu birçok sorun olmakla beraber, genelde Güney Kıbrıs ekonomisi gelişme içindedir.

Şimdi Kıbrıs Türk toplumunun ve Kuzey Kıbrıs'ın durumuna bakalım.

Burada, çok güç bulunan, bulunduğu kadarıyla da eksiklikler, tutarsızlıklar taşıyan, güvenilmez olan Kıbrıs Türk istatistiklerinden yararlanacağız. Bunların bazıları, eski Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi, bazıları da Federe Devlet tarafından yapılmıştır.

Bu verilere göre, Kıbrıs Türk toplumunun, 1974 öncesinde, Kıbrıs'ın gayri safi ulusal hasılasından aldığı pay şöyledir: 1963'de tahminen yüzde 18.3, 1964'de yüzde 15.3, 1967-1974 arası yüzde 11.14, 1974'de işgalin hemen öncesinde ise yüzde 12.94'dür. (*Turkish Federated State of Cyprus, Tourist and Businessman Guide*, önsöz: Ahmet Evrensel, Ocak 1978, Ministry of Commerce and Industry, s.82)*

Bu yüzdeler, Kıbrıs'ta Rum ve Türk

burjuvazisi arasındaki değer paylaşımı kavgasını, bu kavgada kimin üstün geldiğini vb. az da olsa yansıtmaktadır. Kuşkusuz bu değer paylaşımında, genel olarak emekçiler, özel olarak Kıbrıs Türk emekçileri en zararlı durumdadır.

İşgalin etkilerine gelince, yukarıda sözünü ettiğimiz "resmi" kaynaklarda, işgalle ele geçirilen zenginlikler şöyle sıralanıyor:

210 endüstriyel kuruluş. Bunların 78'i önceden de Türklere aitmiş, 138'i ise Rumlardan alınmıştır. El konan bu 138 işletme için, bir de hiç sıklımadan "terkedilmiş işletme" deyimini kullanıyorlar ve işgalle bu işletmeler sahiplerini buldu diyorlar. (agy, s.106)

İşgalle, Kıbrıs'taki toplam yatırımların yüzde 30'u, gayri safi ulusal hasıla yaratma olanaklarının yüzde 26'sı, endüstri üretiminin toplam işgücü açısından yüzde 32'lik kapasitesi Kuzey Kıbrıs'a geçmiştir.

Ele geçen işletmelerin bir kısmı özel sektöre devredilmiştir. (agy, s.106-107) Kıbrıs Türk burjuvazisi cılız olduğundan, bunların önemli bir kısmı devlet desteğiyle, KİT olarak üretime açılmıştır. Büyük çoğunluğu inşaat sektörü içinde olan 25 işletme ise henüz işletmeye açılmamıştır. Bunların "üretimine gereksinim yoktur" diyorlar. Bunun Türkiye'nin inşaat tekkellerinin çıkarlarıyla bir bağı olsa gerek!

Kıbrıs Türk kesiminde endüstrinin işgal öncesi durumuyla 1977'deki durumunu karşılaştırmalı olarak tabloda izleyebiliriz.

İşgal öncesiyle sonrası karşılaştırıldığında, hızlı bir kapitalist gelişme görülmektedir. İşletme sayıları ve çalışanlarda yüzde 100 dolaylarında artış olurken, bu işletmelerin gayri safi ulusal hasılaya katkısı 20 kat artmıştır.

Yine 1977 verilerine göre, toplam nüfusun yüzde 51,28'i kentlerde, yüzde 48,72'si kırsal alanlarda yaşamaktadır. Ayrıca çalışan nüfusun yüzde 42'si tarımda, gerisi sanayi, inşaat, ulaştırma, hizmetler vb. alanlarda çalışmaktadır.

Kuzey Kıbrıs'ta işgalin hemen sonrasında hızlı bir ekonomik gelişme gözlenmektedir. Ancak kısa sürede, bu hız

yavaşlamıştır. Örneğin, 1975'de 63,5 milyon TL'den 1976'da 111 milyon TL'ye çıkan ihracat, 1977'de 43,5 milyon TL'ye düşmüştür. Deri ve tekstilde, insangücü, üretim ve ihracat açısından düşme olmuştur. (agy, s.122)

Bu durumun iki ana nedeni vardır: *Birincisi*, işgalle birlikte Kıbrıs Türk burjuvazisi Rum rakibine darbe indirmiş, onun birçok işletmesini, üretim aracını, hatta tarladaki, bostandaki ürününü yağmalamıştır. İlk başta bunun yarattığı bolluğun da etkisiyle, Kıbrıs Türk burjuvazisinin kendi gelişme düzeyinin elverdiğinden daha hızlı bir gelişme gözlenmiştir. Ancak bir süre sonra işler, Kıbrıs Türk burjuvazisinin işletmecilik, pazarlama, teknik bilgi vb. düzeyine gerilemiştir.

İkincisi ise Kıbrıs Türk burjuvazisi yağmurdan kaçarken doluya yakalanmıştır. Rum burjuvazisinin rekabetinden kurtulurken, Türkiye finans kapitalinin sömürgeci baskılarıyla karşılaşmıştır.

Bu nedenlerle, Kuzey Kıbrıs'ta önce çok hızlı bir gelişme, sonra belli bir duraklama, ardından da öncekinden daha yavaş tempoda bir gelişme gözlenmektedir. Anlayış kolaylığı açısından, mekanik bir benzetme yaparsak, Kıbrıs Türk burjuvazisi ne baştaki kadar hızlı, ne de bugünkü kadar yavaş bir gelişme kapasitesine sahiptir. Ve böyle olduğu için de, Türkiye finans kapitaliyle Kıbrıs Türk burjuvazisinin çeşitli kesimleri arasında çelişkiler giderek kızışmaktadır. Türkiye'nin sömürgeci baskıları Kuzey Kıbrıs'taki uluslaşma sürecini belli bir yönde etkilemektedir.

Şimdi, Kıbrıs'a ve özellikle Kuzey Kıbrıs'a ulusal sorun açısından bir göz gezdirelim.

II

Ulusal sorunda eski yanlışlar sürüyor

Kıbrıs Sorunu kitabında, biz, Kıbrıslı Rumların Yunan ulusuyla akraba ama ayrı bir ulus oluşturduğunu söylemiştik. Adadaki Türklerin de, önce bir ulusal azınlık olduklarını, daha sonra ise, kapitalist gelişmenin yarattığı çıkar farklılaşmalarını dayanak alan kışkırtmalarla ayrı uluslaşmaya çekildiklerini yazmıştık. Bu ayrı uluslaşmanın aynı zamanda sömürgeleşmeyle birlikte yürüdüğünü, bunun Kıbrıslı Türklerde, Türkiye'den de ayrı bir uluslaşma bilincini körüklediğini belirtmiştik. Bu karmaşık ulusal sorunu çözümenin tek yolu, karşılıklı olarak tüm hakların tanınması, halklar arası güvenin yeniden kurulmasıdır, demiştik.

Kitap çıktıktan sonra geçen zaman içinde, ulusal sorun konusunda çok

YILLAR	İŞLETME SAYISI			Gayri Safi Ulusal Hasılaya Katkı	Toplam Çalışanlar
	Toplam	Küçük*	Büyük*		
İşgal öncesinde Türklere ait işletmelere ilişkin 1970 verileri	686	548	138	80,080,956TL	2549
1977	1421	1188	233	1,600,000,000TL	5393

* Küçükler, 5'den az kişi çalıştıran, büyükler ise 5 ya da daha çok kişi çalıştıran işletmelerdir.

Kaynak: *Turkish Federated State of Cyprus, Tourist and Businessman Guide*, Önsöz: Ahmet Evrensel, Ocak 1978, Ministry of Commerce and Industry, s.106-107

tartışma oldu. Ama, *İşçinin Sesi* dışında doğru tutumu benimseyen tek bir taraf bile çıkmadı.

Rum ilericileri, eskiden kendi yaptıkları çeşitli yanlışların, durumu bugüne getirmeye katkısı olduğunu anladıklarını söylüyorlar. Yunanistan'la birleşmeyi savunarak "yanlış" yaptık diyorlar. Ama bugün, hâlâ, Türk toplumunun ayrılma hakkını tanımıyorlar, "hak"ları konu bile etmiyorlar. Halkların kardeşliğine, birliğine ilişkin güzel sözler ediliyor. Özde ise geçmiş yanlışlar taktik düzeyde ele alınıyor, hâlâ bunlardan ciddi dersler çıkarılmıyor.

Kıbrıs Türk kesiminde, TKP menşeviklerinin uzantısı ve CTP'de örgütlü olan oportünistler arasında ortak yanları bulunan çeşitli görüşler var. Bunların ana ortak yanı, Rumların "hak"larını ağızlarına almamaktır.

Bunlar arasında bazıları "Kıbrıs'ta tek bir ulus vardır" görüşünü savunuyorlar. Buna göre, Kıbrıs'ta ulusal sorun gerçekte yoktur, yalnızca emperyalizmin kışkırtması, oyundur. Emperyalizmin ulusal ayrılmaklılığı kışkırttığı doğrudur ama bu kışkırtmaların kapitalizmde nesnel temeli olduğu da doğrudur. Bunu görmemek, ulusal sorunu gerçekler değil istekler düzeyinde ele almayı getirmektedir.

Oportünistler arasında bazıları da "tek ulus" fikrini öne sürmeden, daha "gerçekçi" bir çözüm savunuyorlar: "Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nde iki toplumun eşitlik temelinde birliği". Bunlar, ayrıca geçmişte enosisi savunmanın yanlış olduğunu ileri sürüyorlar. Rum ilericilerinin yanlışlarını görüyorlar(!) ama nedense kendileri de enosisin bir hak olduğunu söyleyerek aynı "yanlış" yapıyorlar.

Bir de, daha çok Kıvılcımcılık akımının etkisinde olan ve *Kıbrıs Sorunu* kitabına karşı mektuplardan oluşan bir broşür yayınlayan gurup var. Bu broşürde, Kıbrıs'ta iki ayrı ulusun varlığı ve Rumların hep ezen ulus olduğu söyleniyor. İşgalin varlığına bile değinilmiyor. Aradaki sınır olgusu kabul edilmiyor. Bugün hâlâ ezen ulus Rumlardır diyor. O zaman "Türk ordusu" herhalde ezilen ulusu korumak için adadadır, sonucu çıkıyor.

Bu anlayışları savunuların hepsi örgütlenmede de yanlış yapıyorlar. Aradaki sınırı ve iki ayrı düşman erki görmezlikten gelip, aynı partide örgütlenme, diyorlar. İki ayrı bölgede, iki ayrı erke karşı savaşı aynı partinin sırtına yıkmak, gerçekte savaştan kaçmanın bir yoludur. Parti sorununa devrimci çıkar açısından ve varolan nesnel duruma göre bakmak yerine, istenen duruma göre ve mülkiyetçi yani, ulusçu yaklaşmaktadır.

Bugün Kıbrıs'ta tek partide örgütlenmek geçerliliğini yitirmiştir. Kuzey Kıbrıs'taki devletçik, Türkiye'nin bir kuklasıdır. Eğer devrimci çıkar tek parti gerektiriyorsa, bu, Kuzey Kıbrıs işçi sınıfının, sömürgeci ülkenin işçi sınıfıyla, ortak düşmana karşı birlikte örgütlenmesi olur. Türkiye'de ve Kuzey Kıbrıs'ta sınıf savaşımı tek, somut, ortak bir düşmana yöneliktir. Olmayan ama istenen durumlar temelinde parti önermek, gerçekte düşmanın elini güçlendirmekten başka birşey değildir.

III

Kuzey Kıbrıs'ta uluslaşma süreci

Kıbrıs Sorunu kitabında belirtildiği gibi, Kuzey Kıbrıs'ta uluslaşma süreci, sömürgeleşmeyle birlikte yürümektedir. Biz burada sömürgeleşme konusuna girmeyeceğiz, yalnızca çarpıcı bir örnek verip geçeceğiz.

1977'de KTFD meclisinden Magoşa'nın liman bölgesi olmasına ilişkin bir karar geçirildi. Karar metninde bunun KTFD ekonomisine yapacağı "katkılarından" söz ediliyor. Ama aynı metinde Serbest Liman Bölgesi'nin amaçları arasında çok ilginç bir madde daha var:

"Türkiye'nin Ortadoğu'ya, KTFD üzerinden, basamak taşı yaparak dış ticaretinin güçlendirilmesine yardımcı olmak. Bu da ancak serbest liman ve bölge projesiyle gerçekleşebilir." (agy, s.111)

Doğrusu uşaklığın böylesi zor görülür! Kuzey Kıbrıs'ın sömürgeleştirilmesi ile Kıbrıs Türklerinin uluslaşma süreci üst üste düşüyor ve bu süreçte Kıbrıs Türklerinin "anavatan Türkiye" düşleri gerçekten kırılıyor. Türkiye'ye kurtarıcı gözüyle bakan Kıbrıslı Türkler işgalden kısa bir süre sonra Türkiye'nin gerçek yüzünü, işgalci-sömürgeci yüzünü görmeye başladılar.

Bugün sömürgecilğe karşı tepki giderek yükseliyor. Bu konuda sayısız örnekler gösterilebilir. Bu örneklerin bazıları, ne yazık ki, adaya sömürgecilik amaçlarıyla gönderilen Türkiyelilere tepki biçiminde yansıyor. Uluslaşma, doğal mantığı gereği, hep halklar arasında düşmanlık tohumları saçarak ilerliyor. Kıbrıs'ta da söz konusu süreç Türkiyelilerle Kıbrıslılar arasında anlaşmazlık olarak görünüyor. Gördükleri iğrenç yüzün Türkiye burjuvazisinin yüzü olduğunu, işçi sınıfının ise onlarla birlik olduğunu bugünden Kıbrıs Türk halkına anlatmalıyız.

Şimdi örneklerle geçelim.

Kıbrıs'ta yayınlanan *Halkın Sesi* gazetesinde Dr. Fazıl Küçük imzasıyla "bazı olaylar" ardından çıkan bir yazıda

şöyle deniyor:

"Değerli yöneticiler, değerli yargıçlar, daha ne bekliyorsunuz, ağzınızı kapatmaya sizi kim zorluyor?... Gelecekte daha ciddi sorunlarla yüzyüze geleceğiz... Türkiye'den gelenleri koruyan resmi yeni yöneticiler türedii. 'Türkiye vatandaşlarına dokunamazsınız' diyorlar. Bu demektir ki onlar çalışmayacaklar, baz onları yedirecek, giydirecek ve bizden yapmamızı istedikleri herşeyi yapacağız." (*Halkın Sesi*, 24.5.1978)

Bir başka örnek, Kuzey Kıbrıs'ta hırsızlık olaylarının artması, can güvenliğinin azalması nedeniyle günlük bir gazetede çıkan "Nedir Bu Köpek Besleme Merakı" başlıklı bir yazıya ilişkindir. Kıbrıs Türk Barış Harekatı Gaziler Derneği bu yazıya karşılık bir bildiri çıkarmış. Bildiride böyle olayların olduğu kabul ediliyor, KTFD hükümetinin önlemler alması gerektiği vurgulanıyor. Bu Türk şövenisti örgütün açıklaması Türkiye'den ayrı bir KTFD'nin varlığını savunmaktadır. Açıklamayı aktaralım:

"1 Kasım 1982 tarihli bir günlük gazetenin 'Nedir Bu Köpek Besleme Merakı?' başlıklı röportaj haberi bizleri derin bir üzüntüye düşürmüştür. Yazıda 'Kıbrıs Türkleri 1974 öncesi kapısını penceresini açık bırakıp misafirlğe gidebiliyordu. Kendilerini güvence içinde hissediyordu' deniliyor.

"1974 sonrası çöküntüler, hırsızlıklar, ekonomik bozukluklar, sosyal çöküntülerde de önemli kırılmalar olmuştur. Bu ortamın yaratılmasına Kıbrıs'a gelen bazı Türkiyelilerin de etken olduğu yaygın bir görüş olarak belirtildi.

"Sayın köşeyazarı, bizlere edebiyat yapmasın. Kendi görüş ve deyişleriyle 1571'de Osmanlı padişahları Kıbrıs'a iyi insanlar, sanatkarlar göndermiş. 1974 sonrası serresi, hırsız, vurguncu, soyguncu ve buna benzer kişiler getirilmiş!

"Kıbrıs Türk Barış Harekatı Gazileri olarak bu tür görüşleri savunan her kim olursa olsun her zaman karşıyız. Toplumun huzurunu kaçırmaya, topluma ayrıcalık tohumları ekmeye, Türk toplumunu bölmeye kimsenin gücü yetmeyecektir. Bizler Anavatan ve Yavruvatan Türkleri olarak her zaman Türklüğümüzle övünüp gurur duyuyoruz. Efendilik, dürüstlük Türklüğün şaşmaz ilkesidir. Bizler Anavatan ve Yavruvatan Türkleri olarak köpek güvencesine layık insanlar değiliz. *Güvencemizi koruyan Kıbrıs Türk Federe Devletine, O'nun Hükümetine ve Güvenlik Kuvvetlerine güvenimiz sonsuzdur.* Saygıdeğer Devletimizin yargı organı ve kanunları vardır. Bu topraklar üzerinde yaşayan herkes hürdür ve özgürdür. Suçlu varsa Devletin Yargı organı önüne çıkar, gereken neyse yapılır. Bu tür saçma sapan haberleri basın kanalı ile kamuoyuna karşı aksettirmek sakıncalıdır. Bütün art niyetli kişiler her zaman zararlı çıkacaktır. Bu topraklar şehit kanıyla yoğrulmuş, hudutları süngüyle çizilmiş, Ata yadigarı olan bu topraklara el uzatanın eli kırılacaktır. Bu tür ayrıcalık yaratan yazılar bizleri tedirgin etmektedir ve üzmettedir. Tekrarlanmamasını temenni eder, saygılar sunarız." (*Günaydın Kıbrıs*, 24.11.1982) (abc)

Bir başka örnek de, 15 Kasım 1982'de Güzelıyurt'ta (işgal öncesi Omorfo) okulda başlayıp protesto gösterisine dönüşen bir olaydır. Türkiyeli bir

subayın öğrenci olan oğlu ile Kıbrıslı bir öğrenci arasında tartışma olmuş. Bunun ardından jandarmalar gelerek okulu basıyor. Tartışmaya katılan öğrenci tartaklanarak götürülmeye çalışılıyor. Öğrenciler ve öğretmenler askerlerle tartışmaya giriyorlar ve sonuçta askerler öğrenciyi bırakmak zorunda kalıyorlar. Ertesi gün askerler yeniden geliyor, yine çatışma oluyor. Veliler olayı duyup okula geliyorlar. Ardından Güzelyurt'ta büyük bir protesto yürüyüşü oluyor.

Kasım 1982'de CTP Güzelyurt milletvekili konuyu KTFD meclisine getiriyor. Başbakanı olaya ilişkin ne gibi önlemler alındığını soruyor. Başbakan, olayı "esef verici" bulunduğunu ve gerekli soruşturmanın başladığını söylüyor. Ama iki gün sonra başbakanın radyodan yayınlanan açıklaması olayın büyütüldüğü, önemsiz bir olay olduğunu, askerlerin öğrencileri dövmediği vb. yönünde oldu. (Yeni Düzen, 23.11.1982)

Karşımıza örnekler partilerin iç işleri konusunda da çıkıyor. Ulusal Birlik Partisi (UBP) genel başkanlığı için M. Çağatay'ın yanısıra, D. Eroğlu ve Atun da adaylıklarını koymuşlardı. Sonuçta Türkiye'nin baskısıyla Çağatay'ın rakipleri adaylıklarını çektiler. Bu konuda Yeni Düzen'de çıkan bir yazıda şöyle deniyor:

"Eroğlu ve Atun'un adaylıktan çekilmesi 22 Ekim Cuma günü T.C. Elçiliğinde yapılan toplantıda sağlandı. ... Eroğlu 'Ankara'nın görüş ve isteklerini de dikkate alarak adaylıktan çekildiğini' açıkladı. Eroğlu 26 Ekim Salı günü bir de basın toplantısı yaparak 'Anavatan'dan gelen teklifler ışığında' adaylıktan çekildiğini bir kez daha vurguladı." (Yeni Düzen, 2.11.1982)

CTP bu karışmaya tepki gösterdi. Tepkisini "müdahaleler partilerin iç işlerine kadar uzanırsa demokratik bir oluşumdan söz edilemez" diyerek dile getirdi. (agy.)

İlginç bir örnek de Kasım 1982'de KTFD meclisindeki bütçe tartışmaları sırasında geçti:

"Bütçe tartışmasında 'yıldız' işaretli kalemlerin hiç değiştirilmek istenmediği, Türkiye tarafından yapılan kalemlerine 'yıldız' işareti konarak milyarlarca lira üzerinde meclis tasarruf yetkisinin ortadan kaldırıldığı (söylendi — İ.S.). Ergün Vehbi (CTP milletvekili — İ.S.) önemli kalemler yine 'değişmez', 'dokunulmaz' olarak karşımızda, CTP olarak bu durumu benimsememize olanak yoktur (dedi — İ.S.).

"Başta Güzelyurt derivasyon projesi olmak üzere tüm projelerin uygulanmasında bütün yetkilerin TC Yardım Heyeti tarafından kullanılmasını olumsuz bir gelişme olarak niteleyen E. Vehbi 'bizim cici hükümet aracı bile olamamaktadır' dedi." (agy.)

CTP Genel Başkanı Özker Özgür *Bağlılık ve Bağımlılık* başlıklı bir yazısında KTFD'nin Türkiye'ye bağımlılığının arttığına işaret ederek bunun "tehlikele-

rine" dikkat çekiyor:

"Türkiye'yi ve halkını sevmeyen bir tek Kıbrıslı Türk yoktur. Ancak Türkiye'ye ve halkına bağlılık ile KTFD'nin TC'ye bağımlılığı arasındaki farkı vurgulamak yurtseverlik borcumuzdur. Bağımsız Kıbrıs Federal Cumhuriyetinin kişilikli bir ortağı olacaksak KTFD'ye kişilikli kazandırmak zorundayız..." (Yeni Düzen, 23.11.1982)

Yine Özker Özgür, 1982'de okullar açılırken yaptığı bir konuşmada şöyle diyor:

"Bir toplumun seçtiği Federe Devlet Başkanı 'inansam da, doğru bulsam da bulmasam da, Türkiye'nin dediğini yaparım' derse bu tutum ve anlayışın toplumun okullarına da yansımamasına olanak yoktur." (Yeni Düzen, 26.10.1982)

Bir başka örnek:

"KTFD Eğitim Bakanı Ahmet Atamsoy, Türkiye ile ticaret açığının KTFD aleyhine sürekli arttığını bildirdi ve KTFD'ne uygulanan tarife dışı tüm tedbirlerin kaldırılmasını istedi." (Yeni Düzen, 7.9.1982)

Demokratik Halk Partisi'nin (DHP) Aralık ayı başında yapılan kurultayında okunan raporda da, Türkiye'nin kendi isteklerini sopayı göstererek nasıl yaptırdığına ilişkin yakınma örneği var:

"... TKP-CTP ve DHP'nin ortak bir hükümet kurma çabaları engellendi. Önce TKP ve CTP'nin hükümette yer alamayacağı belirtildi.

"Bu olduğu takdirde demokrasinin rafa kaldırılacağı duyuruldu. Daha sonra DHP içinde kamplaşma yarandı. Bunu TKP ile UBP arasında ortak bir hükümet kurulmasına ilişkin görüşmeler izledi. Bu görüşmeler beklenmedik şekilde uzadı. TKP üzerindeki ambargonun kalkmasına rağmen, görüşmelerde sonuç alınmıyordu..."

Günaydın Kıbrıs gazetesinde *Günaydın Kıbrıs* imzalı, "Eleştiri ve Liderlerin Sorumluluğu" başlıklı bir uyarı yazısı yayımlandı. TKP Genel Başkanı Alpaz Durduran, Güvenlik Kuvvetleri'ne ilişkin olarak bir gazetecinin sorduğu soruları yanıtlarken, askere yemeğin az verilmesinden şikayet etmiş. Durduran, Güvenlik Kuvvetleri'nin, bütçesindeki tasarrufu, yiyeceği azaltma yönünde kullandığını söylemiş. Ayrıca Durduran askerdeki disiplinsizlikten söz etmiş. Sınırdaki bir Rum askerinin vurulmasını, Durduran'ın "olay bir disiplinsizlik örneğidir, kapatılmamalıdır" diye değerlendirmesini, *Günaydın Kıbrıs* Rum iddialarına kanıt diye yorumluyor! "Ciddi davran, gerçekçi davran, Genel Başkanlığa yaraşır gibi davran" diye uyarı yapıyor! (*Günaydın Kıbrıs*, 10.11.1982).

Bir örnek de THY-KTHY arasındaki çatışmadır. KTFD kendi uçağına sahip olmadığı için hava ulaşımında güçlüklerle karşı karşıyadır. KTFD Ulaştırma ve Bayındırlık Bakanı uzayıp giden bu soruna bir çözüm bulmak amacıyla Ankara'ya gidiyor. Amaç Kıbrıs Türk

Hava Yolları'nın (KTHY) THY'den ayrı uçak çalıştırmasını sağlamaktır. Ancak bakanın THY'den aldığı yanıt, "KTHY'nin uçak çalıştırması yasal olmaz" oldu. Bakan da bu yanıtı çok içerlemiş ve "uçak alımı" için yaptığı girişime "pişman" olmuş vb.

Çok sayıda ve hem burjuvazinin, hem toplumun çeşitli kesimlerinden, çeşitli siyasal partilerden, Kuzey Kıbrıs ve Türkiye'den çeşitli örnekler verdik. Bu örnekler hem Kıbrıs Türk burjuvazisiyle Türkiye arasındaki ilişkileri, hem de Kıbrıs Türk toplumunda sömürgecilğe karşı tepkilerin yükseldiğini, Türkiye'den ayrı bir uluslaşma sürecinin işlediğini göstermektedir.

Kıbrıs Türk burjuvazisiyle Türkiye arasındaki ilişkileri, yumak olarak çok güzel yansıtan bir örnek son aylarda su yüzüne çıkan Müftüzade olayıdır. İngiltere'deki Kıbrıslı Türk burjuvaların elindeki sermayenin ne olacağı büyük kavgalara neden olmuştur ve olmaktadır. Bu sermayenin Kıbrıs'a mı, Türkiye'ye mi yatırılacağı vb. gibi sorunlar basına Müftüzade olayı olarak yansımıştır. Yer darlığından burada buna değinmeyeceğiz.

Kıbrıs Türk-Türkiye burjuvazileri arasında ilişkiler kızışırken, aynı zamanda Kuzey Kıbrıs'ta Türkiye sömürgeciliğine karşı tepkinin yükselmesi tehlikeli yönler taşımaktadır. Meydan burjuvaziye boş bırakılırsa, sömürgecilğe karşı tepkiler proletarya enternasyonalizminin ışığını görmese, bu tepkiler işçileri bölücü, burjuvaziye yaranan sonuçlara ulaşmaktadır. Türkiye'nin de Kıbrıs'ın da tarihinde bunun örnekleri vardır. Bu durumda tarihten ders çıkarmak, şimdiden Kıbrıs Türk halkına açık seçik şunu anlatmak zorundayız:

Türkiye işçi sınıfı Türkiye'nin sömürgeciliğine, işgalciliğine karşıdır. Burjuva devletini devrimle yıkmak için savaşıyor. Tüm halkların, bu arada Kıbrıs Türk halkının kendi yazgısını kendisinin belirleme hakkını, işgalcileri kovma hakkını savunuyor.

Kıbrıs Türk emekçileri! Kıbrıs Türk burjuvazisinin Türkiye sömürgecilerine karşı tepkisine aldanmayın! Burjuva ulusçuluğu nasıl Rum-Türk emekçilerini böldüyse, şimdi de Türkiyeli Kıbrıslı emekçileri bölmekle sonuçlanır! Rum-Türk, Türkiyeli-Kıbrıslı, Türk-Kürt tüm işçiler birleşiniz!

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!
Yaşasın dünya devrimi!

* Bu kitap baskıya hazırlanmış ama basımı gerçekleştirilmemiş. KTFD istatistikleri ile ilgili görüşlerimizi saklı tutarak, bu kitaptaki kaynakları kullanmayı uygun gördük. Ayrıca elimize geçen bazı kaynaklarla karşılaştığımızda veriler birbirini tutuyor.